

Андрій Андрійович БЕРЕЗОВСЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного університету «Одеська юридична академія», Одеса, Україна

ПРОТИДІЯ ПЕВНИМ ПРОЯВАМ КОРУПЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИМИ ЗАСОБАМИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ

1. Світова спільнота, будучи переконаною, що корупція не є локальною проблемою, висловлює істотну стурбованість серйозністю породжуваних корупцією проблем і загроз для стабільності й безпеки суспільства, розвитку інституціональних та демократичних засад, правових цінностей, сталого розвитку тощо.

Актуальними ці проблеми є і для України, де останнім часом, незважаючи на незначний проміжок часу (в історичному вимірі), що минув з моменту Революції Гідності, спостерігається «ренесанс» корупційних практик та пов'язаних з ними негативних соціальних явищ – це можна спостерігати на прикладі аналізу діяльності державних органів та їх посадових осіб, органів місцевого самоврядування та посадових осіб місцевого самоврядування, суддів, прокурорів, керівників певних ВНЗ та їх науково-педагогічних працівників та ін. І хоча і на законодавчому рівні, і на рівні конкретних заходів можна побачити «якийсь» прогрес у цьому плані, однак у більшості випадків, на жаль, це лише імітація «боротьби».

2. На рівні правового регулювання протидії і запобігання корупції та пов'язаних з корупцією явищ в Україні зроблено немало. Україна ратифікувала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції, здійснила заходи з імплементації її положень тощо. Зокрема, прийнято Закон України «Про запобігання корупції»; в Кримінальний кодекс України внесено певні зміни, направлені на протидію корупції; в низку інших нормативно-правових актів внесено зміни, які також направлені на запобігання та протидію корупції, на нейтралізацію явищ, пов'язаних з корупцією. Однак, на наш погляд, правове регулювання запобігання та протидії корупції, а також пов'язаних з корупцією діянь, не можна вважати досконалим, що значно впливає на ефективність як діяльності уповноважених державою органів, так і інших суб'єктів, які і згідно законодавства, і відповідно до власних устремлінь намагаються протидіяти цьому негативному соціальному явищу та вживати дієвих заходів з його попередження.

3. Згідно ч. 1 ст. 3 Закону України «Про статус народного депутата України», народний депутат не має права:

- 1) бути членом Кабінету Міністрів України, керівником центрального органу виконавчої влади;
- 2) мати інший представницький мандат чи одночасно бути на державній службі;
- 3) обіймати посаду міського, сільського, селищного голови;

4) займатися будь-якою, крім депутатської, оплачуваною роботою, за винятком викладацької, наукової та творчої діяльності, а також медичної практики у вільний від виконання обов'язків народного депутата час;

5) залучатись як експерт органами у кримінальному провадженні, а також займатися адвокатською діяльністю;

6) входити до складу керівництва, правління чи ради підприємства, установи, організації, що має на меті одержання прибутку.

Аналогічні або майже аналогічні положення про несумісність діяльності певних категорій осіб (державних службовців, суддів та ін.) містяться в інших нормативно-правових актах. Головне тут не окремі конкретні положення, які визначаються статусом та видом і характером діяльності певних «державних посадових осіб» (термін вжито в розумінні Конвенції ООН проти корупції), а направленість на вжиття заходів, які мають ефективно запобігати та протидіяти корупції, пов'язаним з корупцією діянням.

Однак, аналіз деяких нормативно-правових актів викликає в певних випадках сумніви щодо об'єктивності правового регулювання запобігання та протидії корупції, пов'язаним з корупцією діянням.

Наприклад, в законодавстві чітко прописано, що державні посадові особи не можуть входити до складу керівництва, правління чи ради підприємства, установи, організації, що має на меті одержання прибутку. Це зрозуміло і правильно. Однак, як слід сприймати ситуацію та кваліфікувати діяння, коли державні посадові особи входять до складу органів управління неприбуткових установ, якими, за загальною практикою, є вищі навчальні заклади державної, комунальної або приватної форми власності? Як слід розцінювати ситуацію, коли державні посадові особи входять до складу Вчених рад – колегіальних органів управління ВНЗ (ст. 36 Закону України «Про вищу освіту»)? Згідно чинного законодавства України ці дії не є корупцією, і не є діяннями, пов'язаними з корупцією, хоча негативні аспекти такого суміщення посад видно неозброєним оком – виходячи із повноважень вчених рад ВНЗ та існуючих практик. В розрізі наведеного виникає цілком слушне запитання, навіщо державним посадовим особам, які навіть і займаються науковою чи викладацькою діяльністю, входити до складу вченої ради ВНЗ?

Ця проблема, на перший погляд, має досить локальний характер, однак суспільна небезпечність такого положення речей, виходячи з українських реалій, значна. Важливі аргументи на користь тези

про несумісність державних посад і входження державних посадових осіб України до складу вечних рад ВНЗ, в цілому їх участь в управлінні ВНЗ, як уявляється, надасть кримінологічне вивчення даного явища.

3. З огляду на наведене, зазначимо, що правове регулювання запобіганню та протидії корупції в

Україні в певних аспектах, зокрема, в дослідженому вище, є недосконалим, що негативно впливає на розвиток демократичних процесів та сталий розвиток нашої держави. Не врегулювання аналізованої проблеми на законодавчому рівні певною мірою знижує антикорупційний потенціал та ефективність кримінального законодавства України.

Одержано 18.01.2017